Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: M. Emin Kantürk
İdarehanesi: Cemalnadir sokak, No. 4 Ankara cad. - İstanbul

19 TEMMUZ 1951 PERŞEMBE
Sayı: 3

İşçi Hakkı

HAFTALIK SİYASÎ MÜSTAKİL GAZETE
Perşembe Günleri Çıkar
Başyazarı: Kemal Sülker
Yıl: 1 — Fiyatı 10 kuruş

Sendikalara düşen belli başlı vazifeler
Gelecek sayımızda mutlaka okuyunuz

Yerli malı kampanyası gelişiyor

İşçilerle işverenler müşterek bir komisyon teşkil ediyor

Eyüp'teki kongreden ilhamlar

Kemal SÜLKER

Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikasının Pazar günü Eyüp Halkevinde yaptığı kongre, işçilerin kendi dâvaları üzerindeki sonsuz hassasiyetini ve sendikaların bugünkü durumiyle, yarınki vazifelerini belirtmesi bakımından son derece önemli olmuştur.

İşçi arkadaşların ifadelerine göre; ithalâtın fazlalığı Türk işçisinin boşta kalıp sefalete düşmesine sebep olmuştur. Yerli malını kullanma ve yerli malını himaye için el birliği yapmak lâzımdır. İşçiler, iş bulamayınca hırsızlık yapmağa, yakalanınca intihara başlamışlardır. Sendikalar bu gibi mühim dâvalarla uğraşmamaktadır. Artık «sözde sendikacılık» tan uzaklaşmak ve mücadeleci bir karakter taşıyan, «hakikî sendikacılık» a başlamak, memlekete şâmil meslekî birlikler (federasyonlar) kurmak lâzımdır. Sendikalarla muayyen prensipler ortaya konulmalı ve çalışma programlarının tatbikına geçilmelidir.

Büyük bir olgunluk gösteren ve büyük bir dirayetle idare edilen kongrede belirtilen fikirlerin başlıcaları bunlardır. Bu fikirler yıllardan beri devam eden «sözde sendikacılık» tan sıyrılmanın ve sendika hayatında gerçek gayeler peşinde başarılı adımlar atabilmenin ilk şartı olan «hastalığı teşhis» e imkân vermiştir.

Konuşmalar sırasında «Millî Mücadele» yıllarında on binlerce şehit verildiğini, fakat yine de «Cumhuriyet» in kurulduğunu hatırlatan işçiler, hakikî işçi mümessilliği ve sendika liderliği yapılması için sosyal dâvaların cesurane müdafaası gerektiğini de ümitli bir ifade ile belirttiler. Yıllarca tecrübeden sonra edindikleri kanaatleri ifade ederken, bu işçilerin birçok bakımdan hakikati gördüklerini memnunlukla söylemeliyim. İşçilerden çoğunun artık, işçi sınıfının vaziyetini düzeltmek, bu sınıfı, sermayedar sınıfın kuvvet ve kudreti karşısında ayakta tutabilmek için sendika teşkilâtına ihtiyaç hissettikleri anlaşılıyor. Hakikat de bu merkezdedir.

Bugün sendikalar ve sendika federasyonları olmadan, işçilerin memleket çapında tatmin edici bir yaşama seviyesine ulaşmalarını sağlıyacak mücadeleyi yapmağa imkân yoktur. Mamafih, sendikaların yapacağı iktisadî mücadelelerin, işçi sınıfını sömürülmekten tamamen kurtarmıyacağı da gözden uzak tutulmamalıdır. Yerli malını himaye, asgarî ücret baremini yürütme, küçük işletmelerin kanun himayesine alınmasını isteme gibi mücadeleler ancak istismarı hafifletmeğe yarar. Bu neticeler de işçi sendikaları adına küçümsenmiyecek başarılardır.

Bu başarıları devam ettirmek, elde edilen ve elde edilmesi istenen hakların kanunlarla himayesini sağlamağa ihtiyaç hissettirir.

(Devamı 3. sayfada)

Madeni eşya işçileriyle cam işçilerinin de bu kampanyayı desteklemesi bekleniyor...

Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikasının açtığı yerli malını kullanma, ithal mallarına boykot etme kampanyası gelişmektedir.

Mensucat İşverenleri Sendikası ile birlikte yapılan bir toplantıda bu dâvanın işçi ve işverenlerin el birliğiyle yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Geçen Cuma günü (13/7/1951) Tekstil Sendikasının Defterdar şubesinde toplanan işçi ve işveren temsilcileri yerli sanayiin himayesi için başlıyan mücadelenin işsizliği önlemeye yarıyacak sonuçlar vereceği neticesine varmışlardır. İşçilerle işverenlerin memleket sanayiinin kalkınması için omuz omuza çalışmaları kararlaştırılmış ve beşer kişilik birer komisyon teşkili uygun görülmüştür. Dün akşam, işçilerin ve işverenlerin bu komisyonlara kimleri seçtikleri birer yazı ile işçi ve işveren sendikasına bildirilmiştir. Bugünlerde on kişilik komisyon toplantılar yaparak çalışma programını tesbit edecektir.

Diğer taraftan, aynı tehlikelerle karşı karşıya bulunan Demir ve Madenî Eşyi İşçileri Sendikası da, bu kardeş sendikanın açtığı mücadeleye katılacaktır. Himayeye muhtaç sanayi kolları arasında bulunan şişe ve cam işçilerinin de aynı gaye için, mücadeleye başlıyan sendikalarla işbirliği yapması beklenmektedir.

Pazar günü Eyüp Halkevinde yapılan Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri kongresinde işçiler mühim dâvalara temas etmişler ve şu kararlara varmışlardır:

1 — Naylon kemer, naylon ço-

(Devamı 4. sayfada)

İhbarda bulunuyoruz!..

Bir işçi intihar edecek!..

Gazeteler hemen her gün bir cinayet haberi ile çıkıyor.

Karısını öldüren, kocasına zehir içiren, kiracısını vuran, metresini boğan eksik olmuyor.

Gazetemiz bir cinayet gazetesi olmadığı için bu gibi haberleri mevzuu dışında bırakmış bulunuyor. Fakat buna rağmen bugün bir ihbar, bir cinayet ihbarı yapmak mecburiyetinde kaldık:

Bir baba, çocuklarını öldürecek!

(Devamı 4. sayfada)

Geçimini temin edemiyerek intihar edeceğini ve çoluk çocuğunu da beraber götüreceğini söyliyen Hanefi Özevcek ve genç karısı

Ahmet Topçu

Bahaeddin Tansel

Vahdettin Durmaz

Sendikalar birliği'ndeki istifaların bazı sebebleri

Birliğin, salim bir çalışma hayatına kavuşması için bir kısım şartların yerine getirilmesine çalışmak lâzım

«İstanbul İşçi Sendikaları Birliği» yönetim kurulunu teşkil eden işçiler arasında hâlâ ahenk kurulamamış olması gözden kaçmamaktadır.

Ahenksiz bir çalışma hayatına devam eden birlikte bugüne kadar üç mühim istifa olmuştur. İstifa edenler Ahmet Topçu, Vahdettin Durmaz ve Baha Tansel'dir.

Ahmet Topçu, Sendikalar Birliği başkan vekili idi. Şimdi Demokrat Parti İstanbul milletvekilidir.

Vahdettin Durmaz, Birlik başkan vekillerindendi. Şimdi Birliğin genel sekreteridir.

(Devamı 4. sayfada)

Grev ve Lokavt Tasarısı Tenkidi

Sendikalar Birliği, grev ve lokavt kanunu tasarısını inceledikten sonra, Birliğe üye olmıyan sendikaların temsilcilerini bir toplantıya davet edecektir. Bu toplantıda bütün İstanbul sendika temsilcileri tasarının hangi maddelerinin ne şekilde tadili gerektiğini bir raporla Çalışma Bakanlığına sunacaktır.

Yunanistana gidilmiyecek

İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, Yunanlı sendikacıların Yunanistana vâki davetlerini redde karar vermiştir. Bu bakımdan Birlik başkanı Şeref Hivel ile Birlik genel sekreteri Vahdettin Durmaz Yunanistana gitmiyeceklerdir.

Bu karar sendika muhitini sevindirmiştir.

Prim alan doktorlar

Sigorta idaresinin bulduğu ölçü

İşçi Sigortaları Genel Müdürlüğü, sigorta teşkilâtında çalışan doktorlara, ücretlerinden başka ayrıca prim de vermeğe başlamıştır. Fakat bu «prim» doktorların hastaları iyi etmesindeki başarılarına, fazla muayene yaparak yorulmalarına, sigortalı işçilere nazik ve müşfik davranmalarına göre ödenmemektedir.

Sigorta Genel Müdürlüğü,

(Devamı 3. sayfada)

Yunanlı Sendikacıların çevirmek istediği dolap

İsmail Aras intibalarını anlatıyor :

Milâno'da toplanan «Hür Dünya İşçileri Sendikaları Federasyonu» adındaki teşekkülün ikinci genel kurul toplantısına Amerikalı bir sendikacının gayretiyle iki Türk işçisi de müşahit olarak katılmıştı. Toleyis Federasyonu Genel Sekreteri İsmail Aras ile İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Başkan vekili Mehmet Güler müşahit olarak bulundukları Milânodan dönmüşlerdir. İsmail Aras, Yunanlı sendikacıların yapmak istedikleri siyasî faaliyet hakkında bir arkadaşımıza şu izahatı vermiştir:

«— Yunanlı sendikacılar, Türk Kıbrıs'ın Yunanistana ilhakını desteklemek için faaliyete geçtiler. Derhal müşterek bir takrir hazırladık. Kongre başkanlığına verdik. Takririmizi üç defa okuduktan sonra komisyona havale

(Devamı 4. sayfada)

DARILMACA YOK — Sigorta kimleri memnun ediyor?

İşçi Sigortaları Kurumundan şikâyetlerin sonu gelmiyor. Kurumdan işçi de, işveren de, kuruma bağlı müesseselerde çalışan doktorlar da şikâyetçidir... Hattâ bizzat sigorta idarecilerinin de çalışmalardan memnun olmadıkları söylenilebilir... Bu hal biraz komik oluyor... Sanki kurum bir isimden ibarettir.

Mamafih, bu, cemiyetimizin eski derdi... İş başında bulunanların mesuliyet duygusu olmazsa elbette tenkitlerin muhatabı bulunamaz ve kötülük, aksaklık devam eder.

İşçi Sigortaları Kurumundan şikâyet etmekte işçi haklıdır... Haklıdır, çünkü kurum düştüğü formalite girdabı içerisinde işçiye faydalı olamamaktadır. Hasta olan, zor duruma düşen işçiye zamanında yardım yapılmazsa, üç güne kadar devam eden hastalıklarda işçi vatandaşın feryadına alâkasız kalınırsa elbette işçi böyle bir müesseseyi beğenmez... Sigorta tazminat vermez, patron yevmiyesini ödemez; o halde işçi üç gün ne yer, ne içer? Bu kayıt bize biraz da, üç günlük hafif hastalıkların aylık, yıllık olmasını temenni gibi geliyor! Ne hazin...

Kurumdan işveren de şikâyetçidir. Bunu basit bir hodkâmlıkla izah etmeğe ve «prim ödüyor da ondan» demeye kimsenin hakkı yoktur. İşverenin, işçisi adına ödediği paralardan işçisinin hakkiyle istifade edememesinden dolayı üzülmüş olması ve şikâyeti bulunması ihtimalini de göz önüne almak gerekir.

Sigortaya bağlı hastane ve dispanserlerin durumu başka bir dert... Buralarda mütehassıs hekimlerin her gün 40-60 hasta ile meşgul olması gerektiği düşünülürse, işçilerin ister istemez nasıl baştan savuldukları meydana çıkar... Doktorlara yardımcı asistanlar alınmaması hususunda ileri sürülecek mazeretlerin muteber addedilmesine imkân yoktur.

Hele doktorların muayenehaneli ve muayenehanesiz diye ikiye ayrılarak birincilere verilen primden ikincilerin mahrum edilmesi başlıbaşına hatadır ve bu hal çalışma zevkini kırarsa mesul elbette kararı verenler olmalıdır.

ŞİMŞEK

Sigortalar üzerinde tetkikler

İtalyada sigortaların doğuş ve işleme tarzı

Yazanlar: Cihat ORAN - Agâh TÜRKDOĞAN

Bugün, İtalyada mecburi olarak Hastalık Sigortası Kanunu, sanayi, ticaret, ziraat ve kredi müesseselerindeki işçilerle müstahdemlere ve bunların aile efradı ile birlikte takriben 14 milyon kişiye tatbik edilmektedir.

İtalyada, Hastalık Sigortasının tatbikatını teknik ve idari cepheden yürüten Müesseye (Instituto Nazionale per l'ascicurazione controle malattie) kısaca I. N. A. M. denilmektedir.

Aşağıdaki satırlarda bu müessesenin nasıl çalışmakta olduğunu; prim ve ödenekler bahsinde müşahede edeceğimiz aykırılıkları mümkün mertebe izah edebilmek için ne şekilde doğduğunu, anlatmayı faydalı bulduk.

Önceleri mevcut olan karşılıklı ihtiyari yardımlaşma sistemi 1926 yılında çıkan ve bugün cari olmıyan bir kanunla ihtiyari sistem bütün işveren ve işçilere mecburi kılınmıştır. Bu dağınık vaziyet karşısında dernekler, federasyon veya millî kisve taşıyan meslek sandıkları haline konulmuştur.

Harbin başında, ticaret işçileri için bir tek hastalık sandığı (929 danberi), Ziraat işçileri için birleşik sandıklar milli federasyonu (930 danberi), sanayi işçileri için de birleşik sandıklar milli federasyonu (934 denberi), Kredi ve sigorta müesseseleri için milli mensucat Kurumu (930 danberi), ve eski Avusturya Vilâyetlerine şâmil vilâyet hastalık sandıkları mevcuttu. Bütün bu müesseselerin birbirinden çok farklı hususi nizamnameleri vardı.

Yukarda isimlerini saydığımız bu sandıklar 11. Ocak.1943 tarihinde çıkan bir kanunla lâğv edilerek, bütün bu sandıklar tek bir sigorta kurumu halinde bütün işçilere teşmil olundu ve 6. Mayıs. 1943 ten itibaren I. N. A. M. adı altında toplandı. Bu kanunun 2 nci maddesinde ayrıca çıkarılacak bir tüzükle izah edileceği bildirilmesine rağmen kanundan birkaç ay sonra çıkması lâzım gelen tüzük maalesef bugüne kadar da çıkarılamadı.

İtalyanın harp içindeki müşkül zamanına rastlayan 1943 yılında kurulan I. N. A. M. ayni yıl içinde diğer bütün müesseselerin karşılaştığı müşküllere de uğramıştır. I. N. A. M. bu zorluklar karşısında kendisini çöküntüden kurtarabilmiş ise bu her halde, kanunun ihtiyatlı ve temkinli olmasından değil, tecrübeli ve eski derneklerin başında bulunan şahıslarla, takriben 10 sene kadar bir tecrübeye mâlik olan iyi teşekkül etmiş sağlam müesseseler sayesinde olmuştur.

Hükûmetle ilgisi bulunmıyan üçüncü bir şahsa tâbi işçiler hakkındaki bu kanun sekiz senedenberi yürürlüktedir. Binaenaleyh, herhangi bir ödenekten faydalanmak veya ödeneklerde yapılacak değişiklikler veyahut prim nisbetlerinde lüzumlu değişiklikler, tâbi bulundukları muhtelif iktisadî faaliyet sahalarına göre, işveren ve işçiler hakkında Çalışma ve Sosyal Yardım Bakanlıklarının çıkardıkları birkaç kararname veya mevcut iş akitleri sayesinde tatbik edilmektedir.

UZUVLARI :

Hastalık Sigortasının prensiplerini ihtiva eden kanun, bugün dahi esas bakımından ayni kalan uzuvları tasrih etmiş olmakla beraber bunlar da bazı değişikliklere uğramıştır.

I. N: A. M. idari muhtariyeti haiz bir âmme müessesesi olup devletin murakabesi altındadır. Devlet murakabesi Çalışma ve Maliye Bakanlıkları tarafından yapılmaktadır.

I. N. A. M.'ın yönetim kurulu müstakil bir reisin idaresi altında 11 işçi mümessili, 7 işveren mümessili, doğrudan doğruya ilgili Bakanlıklardan birer mümessil, İç İşleri, Tarım, Ticaret, Sanayi Bakanlıklarile, Sağlık ve Hıfzıssıhha Başmüfettişi, Etibba odaları federasyon mümessilleri, Kaza Sigortaları müessesesinden 2, nihayet kendi bünyesinden 2 mümessilden ibarettir.

I. N. A. M. teşkilâtı her Vilâyette müstakil bir şube halinde çalışmakta olup doğrudan doğruya Merkeze (Genel Müdürlüğe) bağlıdırlar. Vilâyet şubeleri denilen bu teşekküller sigortalılara sıhhi ve maddi yardımları, tam idari teşekküllü bölge dispanserleri, icabında sağlık istasyonları vasıtasile yaparlar.

Dispanserler ve sağlık istasyonları Vilâyet Şubesinin muhtelif mıntakaları ve (meselâ nüfus kesafeti, mühim işyerlerinin çokluğu veyahut merkezle teması güç olan yerlerin vaziyeti gibi hususî ahvalin elzem kıldığı) Bölge hudutları dahilindeki diğer tâli merkezlerde tesis edilir.

Her vilâyet şubesi Genel Müdürlüğe bağlı olmasına rağmen

(Devamı 3. sayfada)

Hatırlar mısınız?

ATATÜRK'ÜN UNUTULMAZ SÖZLERİ

17 Şubat 1339 (1923) da İzmirde topalnan ve 4 Marta kadar süren «Türkiye İktisat Kongresi» nde sanayi, ticaret ve işçi zümrelerinden seçilen 1135 delegeye hitaben bir nutuk söyliyen Gazi Mustafa Kemal Paşa şunları söylemişti:

«— Bir milletin doğrudan doğruya hayatiyle alâkadar olan, o milletin iktisadiyatıdır. Tarihin ve tecrübenin teksif ettiği bu hakikat bizim milli hayatımızda ve milli tarihimizde tamamen mütecellidir. Hakikaten Türk tarihi tetkik olunursa, itilâ, inhitat esbabının iktisadî mesailden başka bir şey olmadığı derhal anlaşılır.»

YİYEN İŞÇİLER, YEMİYEN İŞÇİLER

İstanbulda bir zamanlar Amele Birliği isimli bir cemiyet vardı. Bu cemiyet zamanın paşa ve beylerine sık sık ziyafetler tertip ederdi. İşte, bu ziyafetlerin birinde (13 Teşrinisani 1923) bulunan Refet Paşa da bir nutuk söyledi ve sözlerini şöyle bitirdi:

«— Şuraya bakınız, hepimiz işçileriz. Yalnız bir fark var: Siz yapan ve yaratan; biz de yiyen işçileriz.»

İKİNCİ DÜNYA HARBİ VE KAZALAR

İkinci Dünya Harbi Türk işçileri için de unutulmaz bir felâket olmuştur.

Bu arada meselâ iş kazaları 1937 de 4691 iken 1943 te tam 11987 ye çıkmıştır.

Bunda fazla istihsal gayreti, makinelerin bozukluğu, malzemenin çürüklüğü elbette ki rol oynamıştır.

İşçi sınıfının 28 sene önce üzerinde durduğu meseleler

34 maddelik "işçi grupunun iktisadî esasları" işçilerin en asgarî hak ve isteklerini belirtmişti

Yazan TARİHÇİ

923 Şubatında İzmirde toplanan Türkiye İktisat Kongresine işçiler de iştirak etmişti. Her grup gibi, işçi sınıfının temsilcisi olarak kongrede bulunanlar da kendi görüşlerine göre bazı iktisadi esaslar tesbit etmişlerdi. Bu esaslar kongre umumi heyetince tasvip edilmişti. Bu esaslar, Türkiyede işçi dâvasının en ileri ve hararetli ifadesi değildir. Ancak işçilerin o zamandan beri devam eden en asgari hak ve istekleridir.

Bu esasların mühimlerini bildiriyoruz:

Sâri hastalıklar ve bilhassa verem, son zamanlarda işçiler ve bütün muhtaçlar ve ailelerinde pek çok tahribat yaparak ırkın özünü mahvetmektedir. Hâsılâtı, verem tecrithaneleri, sanatoryomlar, emzikhaneler ve hastaneler masraflarına karşılık tutulmak üzere bir sıhhat vergisi ihdası.

Milletvekili ve Belediye Meclisi üyeleri seçimlerinde mesleki temsil usulünün kabulü.

Sendikalar kurma hakkının tanınması ve grev yasağı kanununun değiştirilmesi.

Sekiz saat çalışan bir işçinin gece dahi çalıştırılmasına mecburiyet hâsıl olursa, yalnız dört saat fazla mesai yaptırılması ve buna mukabil tam gündeliği kadar ücret alması. Yalnız geceleri sekiz saat çalıştrılan işçilere ücretlerinin iki misli olarak ödenmesi.

Bütün sanat müesseselerinde ve gümrüklerde on iki yaşını bitirmiyen çocukların çalıştırılmaması için parasız yatılı müesseseler açılması veya en çok dört saat müddetle hafif işlerle çalıştırılması.

Sanat müesseselerinde, matbaalarda, gümrüklerde üç ay çalışan işçilere «sabit İşçi» denilmesi.

Sabit işçi olarak çalıştırılan kadınlara doğumdan önce ve sonra dörder hafta, ayrıca ayda üç gün izin verilmesi ve bugünler için gündeliklerinin ödenmesi.

Bütün işçi gündeliklerinin memleket yaşama seviyesine uygun olarak asgarî hadlerinin her üç ayda bir sendikalar teşekkül edinciye kadar işçi mümessilleri hazır olduğu halde Belediye Meclislerince tâyin ve tesbiti ve bütün iş yerlerinin bu ücretleri ödemeğe mecbur tutulması.

«Bir Mayıs» gününün Türkiye işçileri bayramı olarak kanunen kabulü.

Sabit işçilerin hafta tatillerinde, resmi günlerde ve işçi bayramında yevmiyelerinin tam olarak verilmesi, umumî bayram günlerinde çalıştırılacak işçilere çift yevmiye ödenmesi.

Hastalanan işçilere üç aya kadar gündeliklerinin tam olarak ödenmesi ve üç ay sonra tedavisi imkânsız bir hastalığa tutulduğu anlaşılan işçiler işten çıkarıldıkları takdirde kendilerine çalıştıkları müessesenin mali iktidarına uygun bir ikramiye vermesi.

Bir yıl çalışan işçilere senede bir ay ücretli mezuniyet verilmesi.

Büyük sanat müesseseleriyle, şirketler, madenler, tuzlalar ve büyük kıtada orman işletenler ve bu ormanlar civarında fabrika yapanların müesseseleri yakınında işçiler için sıhhi evler yapmaya mecbur tutulması veya ev kirası zammı verilmesi.

İşçi çocuklarının, şehit çocuklarından sonra tercihan parasız yatılı olarak sanat okullarına alınması.

Memlekette açılacak bütün işlerin Türklere tahsisi.

Ham eşya ve memleketimizde mebzulen yetişen birinci derecede ihracat maddeleri arasında bulunan tütün, pamuk, palamut, üzüm, incir ve ikinci derecedeki yün, tiftik, deri gibi maddelerin işlenmedikçe ihracının kat'iyen yasak edilmesi. İhracı halinde de ağır ihracat resmine tâbi tutulması.

Gediklerin, kabzımallığın, sırık hamallığının kat'iyen ilgası. Limanlarda, gümrüklerde kâhya vesair adlarla işçinin haklarını kaybettiren ve memlekette işçiyi istibdâtla kullanan kimselerin faaliyetlerine meydan verilmemesi.

Müesseseler tarafından her yıl işçilere verilecek ikramiyenin müsavi olarak dağıtılması.

Bütün bu istekler, 28 yıl önce işçilerin nelere muhtaç olduğunu ve ne gibi haklar peşinde koştuklarını göstermektedir. 28 seneden beri bu isteklerin çoğunun halledilmemiş olması, gelip geçen hükûmetlerin işçi sınıfına karşı takındığı tavrı belirten kuvvetli misallerdir. İşçi sendikalarının yönetim kurullarında vazife alan işçilerden bir kısmının hükûmetten isteklerde bulunmakta bugün ne kadar çekingen davrandığını görmek insana üzüntü veriyor. 28 yıl evvel ortaya atılan isteklerin çoğunun bugün yeni baştan ele alınması, daha ileri fikirlerle bu istekleri tahakkuk ettirme faaliyetine girilmesi ne kadar zarurîdir.

DERT BİR DEĞİL Kİ!.

Tekstil İşçileri, Eyüpte yapılan kongrede dertlerini bildirdiler

15 Temmuz günü Eyüp Halkevinde yapılan Tekstil ve Örme Sanayii İşçilerinin Eyüp-Defterdar şube kongresinde işçiler çeşitli dertlerini belirtmişlerdir.

Şükrü Kaya «Madenî eşya işçileri de yavaş yavaş işsizlik deryasına dökülmüştür. Sirkeciye bol miktarda yabancı malı dökülüyor. Kanun bizi desteklemiyor» demiştir.

İrfan İleri: «Haftada altı lira ile çalışanlarımız var, vaziyetimiz çok acıdır» demiş, Maltaoğulları Mensucat Fabrikasında gece yemeklerinin eksidiğini iddia etmiştir.

Celâl Beyaz: «İş bulamıyarak aç kalan insanların hak ve hukukunu arayacak bir makam yok mudur?» demiş, işçi emeğinin istismarını önlemek için tedbir alınmasını istemiştir.

Mustafa Ünal, bu vatanın en hakiki evlâtlarının işçiler olduğunu belirtmiş ve demiştir ki:

«— Ortaçağda Enkizisyon mezalimi vardı. Münevverleri işkencelerle ortadan kaldırırlardı. İş Kanunu şümulüne girmiyen yerlerde susuzluktan, gıdasızlıktan, havasızlıktan bünyemiz zayıfladı. Verem afeti aldı yürüdü. Yüzde sekseninimiz vereme müptelâdır. Ortaçağdaki mezalimi gölgede bırakan tedrici ölümle karşı karşıyayız. Bu, medeni bir memlekete yakışmıyan bir şeydir. Bir kişi çalıştıran motörlü atölyelerin İş Kanununa alınması için Başbakana, Çalışma ve İşletmeler Bakanlarına protesto telgrafları çekilmesini istiyoruz.»

Nazım Alınan: «Sendikacılık, sadece istemek değil, almaktır» demiş, Adalet Mensucat Fabrikasından zaman zaman çıkarılan işçilerin durumunu belirtmiş, sendikaların başındaki elemanların savsaklamayı bırakmasını istemiştir. Bazı fabrikaların sinema locası kiralar gibi işçi kiraladığını belirtmiş, maddî ihtiyaçlarını karşılıyamadığını anlatmıştır.

Süleyman Işıldar, Sendika yönetim kuruluna en kıymetli işçilerin seçilmesini istemiş, Sadık Biberoğlu, Defterdar Fabrikasındaki prim ve mesai zamlarında yapılan adaletsizliği misallerle anlatmış, işçi mümessillerinin iş yerlerinden emir eri yapılmamaları lâzım geldiğini ifade etmiştir.

Muammer Özerkan, bu memlekette bir nüfus siyasetinden, bir sağlık siyasetinden bahsedenlerin gidip Mahmutpaşada 12 yaşında, 14 yaşında, 18 yaşındaki yarının analarının ve babalarının ne sıkıntılı bir hayat sürdüklerini görmelerini istemiştir.

Raşit Tunalı, Defterdarda vigorin kısmında çalışanların ellerine kaç lira geçeceğini bilmediklerini söylemiş, prim yolsuzluklarını ileri sürmüştür.

Şaban Yıldız, yönetim kuruluna seçilenlerin sendikaya siyaset sokmamaları lüzumunu belirtmiş, sendikaların bugünkü kanunlarla özlenen hareketleri yapamıyacağını ifade etmiştir.

Kongrede daha birçok dertler belirtilmiştir. Dert bir değil ki... Hangisini yazalım?

Yeni Yönetim Kurulunda İş Bölümü

Eyüp kongresinde yönetim kuruluna seçilen işçiler, şube başkanlığına Celâl Beyaz'ı getirmişlerdir. İrfan İleri başkan vekili olmuş, Hayri Aydost yazman seçilmiş, Rauf Değer'e saymanlık vazifesi verilmiş, Halil Görel de veznedarlık görevini yapmayı kabul etmiştir.

Sorumlu üyeler şunlardır: Ali Aygen, Alâeddin İli, Husrev Özkur, Nazım Alınan, Aslan Güneri, Şemseddin Gür.

Kıymetli arkadaşlarımıza üstün başarılar dileriz.

Hukuk KÖŞESİ

Grev hakkını tahdid eden iki hüküm

Yazan: *Halûk* BARUTÇUOĞLU *(Avukat)*

Bu yazımızda grev kanunu tasarısının iki maddesi üzerinde durmak istiyoruz. Bunlardan birincisi tasarının 3. maddesidir ki aynen şöyledir:

«Gerek ferdî, gerek kollektif iş mukaveleleri ile grev hakkından feragat caiz değildir. Ancak kollektif iş mukavelelerinde mukavele süresi içinde grev ilânına müracaat edilmiyeceği derpiş olunabilir».

Tasarı, yukarıdaki maddenin birinci fıkrasında grev haklarından feragat edilemiyeceğini söylemekle iyi bir hüküm koymuş, fakat hemen ikinci fıkra ile de bu hükmü gene kendisi tesirsiz kılmıştır. Bu, tasarının bir elile işçiye verdiği grev yapma imkânını diğer elile geri alması demektir. Şöyle ki:

Memleektimizde işçi ve işverenlerin durumuna ve bunların münasebetlerine tarafsız bir gözle bakıldığı zaman görülür ki birçok iş kollarımız henüz ihtisaslaşmamıştır. Ve her şahada o kadar bol işsiz vardır ki işverenin ileri süreceği «mukavele süresince greve müracaat edilemiyeceği» şartını kabul etmiyecek bir kişi yerine aynı şartı kabul edecek birçok kimse çıkabilir. Sonra sendikalarımız maalesef zayıf ve fakirdir ve henüz mükemmel bir teşkilâta sahip değildir. Sendikaların da işverene cephe alacak kuvvette ve işçi ile işveren arasında yapılacak iş akdine müdahale edecek durumda olmadığı gözönünde bulundurulursa, işçilerin işveren karşısında dağınık, zayıf ve ister istemez, patronun teklif edeceği bu şartı kabul etmek mecburiyetinde oldukları görülür.

Tasarıdan bu kuvvet muvazenesizliğini telâfi etmesi beklenirken O, bilâkis bu muvazenesizligi arttırma yolunu tutmuş görünüyor. Kanaatımızca birinci fıkradaki hükmün tatbikini temin için ikinci fıkranın kaldırılması ve maddenin «hiçbir suretle grev hakkından vazgeçilemez» şeklinde değiştirilmesi lâzımdır.

Tasarının üzerinde duracağımız 5. maddesinin 1 no. lı bendi ise şöyledir:

«1 — Aşağıdaki işlerde ve işyerlerinde grev ilânı yasaktır.

A) Millî Savunma Bakanlığına bağlı işyerlerinde,

B) Devlet tarafından işletilen şehirlerarası demir yolları ile kara yollarındaki insan ve eşya nakliyatı işlerinde,

C) Posta, telgraf, telefon ve Devlet Radyo Difüzyon işlerinde,

Ç) Resmi ve hususi hastahane, klinik, sanatoryom, prevantoryom, dispanser gibi tedavi müesseselerile eczahaneler, lâboratuvarlar, ilâç imalâthaneleri ve depolarında,

D) Umumi ve hususi itfaiye işlerinde,

E) Umuma ait olmak üzere şehirlerin elektrik, su ve havagazı istihsal ve tevzi eden işyerlerinde».

Tasarının gerekçesi bu hükmü şöylece müdafaa ediyor: «Memleketin yüksek menfaatleri de düşünülerek, hemen birçok memleketler mevzuatında olduğu gibi, bazı âmme hizmetleri için bu hakkın kullanılamıyacağı hükme bağlanmıştır».

Yukarıdaki maddeyi müdafaa eden gerekçe memleketin yüksek menfaatlerinden bahsediyor ki bu tâbir yeter derecede açık

(Devamı 4. sayfada)

Milletvekillerine Yazılan mektuplar cevapsız kaldı

9 bin Mahmutpaşa işçisinin, kanun kapsamına alınması geciktirilmemeli

Geçenlerde birleşme kararı veren «İstanbul Tekstil Sanayii İşçileri Sendikası» ile «İstanbul Mensucat ve Örme Sanayii İşçileri Sendikası» Nisanın 18 inde milletvekillerine hitaben bir mektup neşretmişti. Bunda Mahmutpaşadaki dokuma işyerlerinin İş Kanunu kapsamına alınması isteniyordu.

«Debbağ ve Deri İşçileri Sendikası »da mensucat iş kolundaki işçi arkadaşları gibi İş Kanununun bütün iş yerlerine teşmilini istemekte, hattâ müşterek bir beyanname neşrini ileri sürmektedir.

Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikalarının müştereken yayınladıkları, fakat bugüne kadar maalesef hiçbir müsbet tesiri görülmiyen mektubun mühim kısımlarını neşrediyoruz:

«İstanbul iş mıntakasında İş Kanunu kapsamına girmiyen mensucat iş yerlerini sembol olarak ifade eden Mahmutpaşa isminde bir semt vardır. Bu mıntakada 700 küsur yünlü, 300 küsur kadar da pamuklu tezgâh mevcuttur. Mezkûr iş yerlerinde 3000 i mütecaviz mensucat işçisi çalışmaktadır. Bu işçi arkadaşlarımız beşer takatinin fevkinde ve aşağıdaki şerait dahilinde iş yaparlar:

a) Günde asgarî 12, âzami 16 saat. (Yol ve vesait beklemek nazara alınacak olursa bu takdirde 14-16 saat) çalışırlar.

b) En tabiî hakları olan hafta tatilinden mahrum bulundukları gibi, devamlı olarak üç defa Pazar ve Pazar akşamı işe gitmiyen işçilerin işlerine son verilir. (Vaziyet Vilâyete bildirildiği halde henüz bir faaliyet görülmemiştir.)

c) Hiçbir sosyal yardımdan faydalanmazlar.

d) Çalıştıkları yerler her türlü sıhhî emniyetten mahrumdur.

e) Fiyat tesbiti, iş verenin isteğine göre ayarlanır. İşçiler kanunî himayesizlik yüzünden daima aleyhlerine tezahür eden bu patron idaresine boyun eğmek zorunda kalırlar. Böylece saiylerinin istismarına bile bile göz yumarlar.

f) İşçi arkadaşlarımız, ekseriyetle iş verenler tarafından polis beyannamesine tâbi tutulmazlar. Böylece patronlar kazanç vergisinden kaçakçılık yaparlar.»

Bu mektubun sonunda, Mahmutpaşa işçilerinin Sendikaya gönderdikleri bir yazının sureti de yer almıştır. Bunda da şöyle denilmektedir:

«14 Mayıs 1950 tarihinden itibaren milletçe kurmuş olduğumuz hukuk devletinin bahşettiği haklardan cesaret alarak bugüne kadar hiçbir hukuk kaidesiyle kabili telif olmıyan, sıhhî bakımdan berbat denecek kadar Bizanslılardan kalma izbe köşelerde İş Kanunu kapsamı dışında kalan ve patronların sağlığımızı istismar edercesine günde 12 saat çalıştırılmak suretiyle, haftada bir gün bile istirahat ettirmemek şartiyle çalıştırılan bizler, İş Kanunu kapsamına giren diğer arkadaşlarımız gibi kanunun himayesine alınmamızı rica ederiz.»

İŞÇİ HAKKI — Binlerce işçinin durup dinlenmeden çalıştırılmasına ne zamana kadar göz yumulacaktır? Küflü izbelerde gece demeden, gündüz demeden, Pazar demeden, bayram demeden çalıştırılmak zorunda bırakılan işçilere medenî hakları kabul edilmelidir. Bugüne kadar susan milletvekilleri! Önümüzdeki günlerde de bu meseleyi ele almaz, Bakanlar Kurulunun yetkisini kullanarak mensucat ve deri iş kolundaki yerleri kanun kapsamına alması imkânını sağlamazsanız, binlerce işçiyi bile bile sefalete ve ıstıraba mahkûm etmiş olursunuz. Bilmeyiz, iş verenlerin vergilerden kurtulmak için baş vurdukları «atölye» hilesine daha ne zamana kadar göz yumulacaktır?

Eyüpteki kongreden ilhamlar

(Başyazıdan devam)

Bu da, işçi sınıfının bağrından kopan vatandaşların sınıflarını inkâr etmiyecek bir şuurla Millet Meclisinde yer almaları ile kabildir. İşçilerin milletvekili olarak Mecliste bulunmaları, işçilerin sendikalar etrafında toplanmalarına, sendikaların sağlam bir program ve teşkilât temeli üzerinde memleketin her köşesinde varlık göstermelerine bağlıdır. İşçiler sendika safları içinde bir taraftan ekonomik mücadelelerini yürütürken, diğer taraftan siyasî bir kuvvet olduklarını da isbat edeceklerdir. Bugün her şeyden önce sendikaların, iktisadî mücadeleleri yapacak kuvveti kendilerinde bulmaları lâzımdır. Tekstil ve Örme Sanayii işçilerinin «15 Temmuz kongresi» bu sendikanın kendi yaratıcı kudretine ve başarıcı kuvvetine inandıklarını anlatmıştır.

Sendika idarecilerine düşen vazife, bu kudrete ve bu kuvvete dayanarak işçilerin iş bulma hürriyetlerini ve eriştiğimiz medeniyet seviyesine uygun bir hayat standardına kavuşmalarını sağlamaktır. Bilhassa ücret ödeme şekilleri arasındaki farkların kaldırılarak işçilere tek sistemle para tediyesini temin için gayret sarfedilmelidir.

Sendika liderleri, kuvvet aldıkları kütlenin zaruretlerin şaşmaz hatlariyle çizdikleri çalışma yolunda azimle ilerliyebildikleri ölçüde şeref kazanırlar.

Kemal SÜLKER

Fırtınalı Bir Kongre

Denizyolları işçi ve memurları yardımlaşma derneği üyeleri üç ay sonra yeni bir toplantı daha yapacaklar

«Devlet Denizyolları İşçi ve Memurları Yardımlaşma Derneği» Cumartesi günü (14/7/1951) olağanüstü bir kongre yapmıştır. Kongre, bir ay önce yapılan bir toplantıda yönetim kurulunun çalışma ve hesaplarını incelemek için seçilen murakıp heyeti raporunun incelenmesi için toplanmıştır.

Büyük bir ilgi uyandıran kongre başkanlığına Bahaeddin Elgiz seçilmiştir. Başkan, zaman zaman üyelerin heyecanlı konuşmalarını ve kongrenin elektrikli havasını yatıştırma hususunda büyük gayretler sarfetmiştir.

Hesapları tetkik eden murakıplardan Nüri Adikdi raporu okumuş, yönetim kurulunu sert bir dille tenkit etmiş ve zaman zaman ithamlarda bulunmuştur. Yönetim kurulu adına konuşan Bahir Umran, murakıbın tenkit ve ithamlarını cevaplandırmıştır.

Bundan sonra söz alan üyelerin bir kısmı yönetim kurulunun, bir kısmı murakıpların rapor ve izahlarını desteklemiş, bu suretle iki büyük grupa ayrılan üyeler yer yer karşılıklı münakaşalarda bulunmuşlardır. Bir ara münakaşalar son derece artmış ve başkan, kongreyi beş dakika tatil etmiştir.

İkinci celsede söz alan Sadi Ballı, para biriktirme sandığı tüzüğünün ana hatlarını anlatan etraflı bir konuşma yapmıştır. Bunun üzerine seçilen yeni yönetim kuruluna bu tüzüğü inceleme yetkisi verilmiştir. Kongre ayrıca, üç ay sonra olağanüstü bir toplantı yapmağa da karar vermiştir.

Bunun üzerine seçime geçilmiş ve şu üyeler seçimi kazanmıştır:

Sadi Ballı, Zeki Aksoy, Vefa Esen, Nuri Adikdi, **Bahir Umran, Yusuf Aslan, Rıdvan Ersöz, Recep Kalender, Ziyat Gürtunca, Ziyat Barlar, Namık Fıratlı, Ertuğrul Tansi.**

Hepsine başarılar dileriz.

Doktor Bey Bu Ne Sür'at?

Hereke Mensucat Fabrikası işçilerinden Hayriye Pozan gözünden ıstırap çektiği için Sigortanın göz hekimine gitmiştir. Hekim, 16 Temmuz günü hastaya baktıktan sonra muayene kâğıdına şu kaydı koymuştur: «11 Ekim 1951 günü saat 14 te gelsin!»

Bilmeyiz, hatırlatmaya lüzum var mı? Ekim ayının on biri muayene tarihinden 88 gün sonradır. Evvelce işi «altmış altıya bağlamak» vardı. Galiba şimdi seksen sekize bağlıyorlar.

Prim alan doktorlar

(Baş tarafı 1. sayfada)

çok daha başka bir ölçü bulmuştur. Bu da muayenehanesi olan doktorların primden faydalanmaması ölçüsüdür. Kırk yıl kalsa, kimsenin hatırına gelmiyecek bu prim ölçüsü bulma marifetinden dolayı genel müdürlüğe tebrik ve teşekkür telgrafı gönderilip gönderilmediği gazetemiz tarafından maalesef tesbit edilememiştir.

İtalyada Sigortacılık

(Baş tarafı 2. sayfada)

vilâyet Komisyonunun murakabesi altındadır. Bu komisyon prim tahsilâtı ve sigortalılara yapılan ödemeler hakkında merkezden gelen direktiflerin tatbikatına nezaret ettiği gibi, Kurumun alacağı kararların mahalli imkân nisbeti dahilinde, faaliyetine faydalı olabilmesi için merkezin istişaresi üzerine ihtisası dahilindeki mevzuat hakkında da mütalea beyan eder.

Vilâyet Komisyonları teşkilâtında, işçilerin ve işverenlerin, sendika teşekkülleri tarafından idare meclisince tâyin olunan nisbet dahilinde ve muhtelif faaliyet kollarının istihsal kudretleri gözönünde tutularak seçilen mümessilleri, Şube müfettişleri, mıntıka başhekimi, etibba odası mümessili, eczacılar mümessili ve ayni zamanda sekreterlik vazifesini uhtesinde bulunduran şube müdüründen mürekkeptir. Vilâyet Komisyon reisliğini aralarından seçecekleri bir âzâ yapar. Sigortalılar haksızlığa maruz kaldıklarına kani oldukları takdirde bu komisyona başvurabilirler.

(Devamı var)

HİKÂYE

Fabrikaya Giren Göçmen

Yazan : Rüştü CEYHAN

İhtiyar Malik önündeki mangalda kaynayan cezveye iki kaşık şeker koyduktan sonra, karşı rafta çıtırtiyle işlemekte olan çalar saate baktı: Gecenin onunu çeyrek geçeyi gösteriyordu. İplikhane bankolarında çalışan kızı Nurka yarım saat daha uyuyabilirdi.

Nurka öyleyin saat on ikide işten eve gelmiş, tahta silmiş, bulaşık yıkamış, yama yamalamış, ondan sonra da çamaşıra oturmuştu. Çamaşırları bitirdiği zaman saat altıya geliyordu. Gece on birde iş başı için kalkacağına göre ancak beş saat uyuyabilecekti. Yatarken babasına:

— Aman babilo, demişti, havada yağmur var. Çamaşırları toplamayı unutma!

İhtiyar Malik cezveye kahveyi tam koyacaktı ki oda kapısı usullacık açıldı, koltuğunda guslisi ile eski arkadaşı ihtiyar Muy içeri girdi.

— Selâmünaleyçüm!

Malik:

— Vaaleyçümüsselâaam!!

Diye kalktı, eski arkadaşını elinden tutup dört basamaklık merdivenden yukarı çıkardı, kendi yerine oturttu, kahvesini ona ikram etti.

Bu sırada odanın tek penceresinin camında kuvvetli bir şimşek çakmıştı. Kızının tenbihini hatırlıyan İhtiyar Malik çamaşırları toplamak için odadan telâşla çıktı.

Muy bir cigara yaktı. Arkadaşı Malikin yanı başındaki yatakta dinirli bir uyku uyumakta olan kızına baktı. Kızın yuvarlak yanakları kırmızı kırmızıydı, yandan görünen burnu ufacıktı ve ucu hafifçe havaya kalkıktı. Nefes aldıkça burun kanatları hafif hafif titremekte idi. İhtiyar Muy yine kendi 'kızını hatırlamıştı...

İçini çekti:

— E... h, buna da şükür!

Diye başını salladı.

Malik'le Muy Yugoslavyanın Tara ırmağı boyunda, (B...) kasabasındandılar. Yıllarca önce, dededen kalma saray gibi konaklarda, bastıkları yeri titreten haşarı atlar üzerinde, dağlarda, sık ormanların koyu gölgelerinde ömür sürerler, gönüllü çeteler kurarak Hıristiyan mahallelerini titretir, bitmez tükenmez intikamların öçlerini almak için kelle koltukta, dağ, taş, dere, tepe dolaşır dururlar, bu türlü hayattan vahşi bir zevk alırlardı.

Yağmurlu ve fırtınalı gecelerde nal sesleri duyulurdu. Bu sesleri gayet iyi tanıyan Hıristiyan kasabalarının çocukları, dehşetle büyüyen gözleriyle yorganlarının altına saklanır, korkunç geceyi ürpertiyle dinlerlerdi. Aradan çok geçmezdi... Yakınlarda çığlıklar duyulur, kapılar açılıp kapanır, tüfekler patlar, sonra gecenin zifiri karanlığını yalayan alevler yükselirdi. Ertesi gün kasaba dehşetle öğrenirdi ki Malik'le Muy çetesi, falan, falan ve falan kaptanlara baskın vermiş, atlarının terkilerinde birtakım kanlı kesik başlarla savuşmuşlar...

Malik'le Muy çetesi bir gece ormanda pusuya düşürüldü. Otuz tüfeğin geceyi otuz yerinden yakan kurşunları, o sıra su dökmekte olan Malik'e değmemiş, on bir arkadaşını öldürmüş, Muy'u da sol bacağından yaralamıştı.

Bu baskından bir müddet sonra Müslümanlar tarafından öldürülen bir Karadağ milletvekili yüzünden Müslümanlara katliâm başlayınca, Malik rüyasında kendi kesik başını gördü, hayatında ilk defa korktu. Ani bir kararla karısını, üç kızını toplayıp Türkiyeye göç ederken, sadık arkadaşı Muy da karısı ve iki kızıyle Malikin yanıbaşında idi.

İstanbul limanına birkaç parça mücevherle ayak basan sekiz nüfusluk iki ailenin elindeki avucundakileri şaşılacak bir hızla eriyiverince, Muy'le Malik hayatlarında ilk defa geçim derdinin ne demek olduğunu tanıdılar. İki erkek ekmek kavgasına atıldı. Olmadı. Ata binmek, silâh kullanmak, pusu kurmak, kelle kesmekten başka şey bilmiyorlardı. Şehirse bundan anlamıyordu... Fabrikaları ve pamuk tarlalariyle meşhur bu cenup Anadolu şehrine göçüldü. Ne yapılsa nafile... Beceriksiz derebey torunları ellerini böğürlerinde kaldılar. O zaman talihlerini denemek sırası kadınlara geldi. O kadınlar ki, dalları yerlere değen meyva bahçelerinin koyu gölgeleri içinde gülüp, türkü söylemek, süslenip salına salına dolaşmaktan başka şeye alışmamış, rahatlıktan semirmiş kadınlardı. Fabrikaların pamuk tozu yüklü, rutubetli havasında şaşılacak bir hızla kuruyup çirkinleşmeğe başladılar. Gün geldi, ellerinde mendil, küt küt öksürerek, iki iyilikten birini dilediler.

Daha sonraları kadınlar toprağa verildi, büyük kızlar da annelerinden boşalan yerleri doldurmak üzere fabrikalara... Onlar da annelerinin peşi sıra yuvarlanıp gidince sıra en küçüklere geldi. Fabrikaların böyle en sevdiklerini ellerinden insafsızca alıp yutuşu karşısında Muy'la Malik ezildiler. Geceleri kimseye göstermeden sessiz sessiz ağlaştılar...

Malik'in kızı Nurka fabrikaya girdiği zaman boyu banko makinesine yetişmezdi de ayağının altına boş masura sandığı koyarlardı.

. . . .

Bir kucak çamaşırla içeri giren Malik:

— Yağmur hızlanıyor!

Dedi, çamaşırları kızının yatağı dibine bırakıp arkadaşının karşısına bağdaş kurdu, cezveyi mangala tekrar sürdü.

Guslisini akort eden Muy da hafif hafif çalmağa başlamıştı. Islak kirpikleri lâmbanın ışığında sarı sarı parlıyor, yüzü ağlamakla gülmek arasında hazin bir hal alıyordu.

Muy ne zaman arkadaşı Malik'in kızı Nurka'yı görse kendi kızını hatırlar, ağlardı. Onun da böyle, Nurka gibi kırmızı yanaklı, ufacık burunlu şirin bir kızı vardı. O da tıpkı Nurka gibi uyur, Nurka gibi işe gider, işten gelince tıpkı Nurka gibi tahta siler, çamaşır yıkar, babasının sırtını sabunlar, yama yamalardı.

İki sene evveldi... Bir gece yarısı paydosta Muy'un kızı kendi kendine sokularak işçi mahallesinin eğri büğrü sokaklarında eve dönüyordu. Müthiş rüzgâr kendini yerden yere çalarken mahallenin harap barakalarında çatırtılar yükseliyor, bir yerlerde sanki kapılar kopuyor, camlar kırılıyordu.

Dalmıştı. Önünde bir taksi durdu. Muy'un kızı hiçbir şeyden şüphelenmedi, korkmadı... Hattâ taksiye sokuldu, içini görmeğe çalışırken, bir takım eller onu taksinin içine çektiler...

Gidiş o gidiş oldu. Polis, jandarma, tahkikat... Aylardan sonra bir gün bir çoban şehirden epeyce uzak mağaralardan birinde, başı taşla ezilmiş bir cesetten bahsedince mesele anlaşıldı.

O gün bugün Muy yarı delidir. Kızına dair Boşnakça türküler söyler, çalar ve ağlar...

İhtiyar Malik gittikçe hızlanan yağmura kulak vererek kızına baktı. Yazlık keten ayakkaplarla fabrikanın diz boyu çamurlarına düşeceğini hatırlıyarak içi sızladı. Ama elden ne gelir; gidecekti.

Bu sırada Nurka, Muy'un gusli sesinden huylanarak bir yandan bir yana dönerken:

— Yalan babilo! diye sayıkladı, vallahi yalan. Ben kimseyi sevmiyorum!

Guslisini kucağına indiren Muy arkadaşı Malik'e baktı, iki ihtiyar endişeyle bakıştılar. Sonra Muy:

— Kaç yaşında? diye sordu.

Malik:

— On beş! dedi, iki ay oluyor gireli...

Tekrar uzun uzun bakıştılar... Gözleriyle konuştular... Kızın bir gün kocaya varması, yahut daha fena bir iş yapıp kaçması ihtimali ihtiyar Malik'in kafasında bir yara yeri gibiydi. Böyle bir ihtimalde Malik'e kim bakacak? Kim sırtını sabunlayıp, kirli çamaşırlarını kim yıkıyacak, babilo diye boynuna sarılıp onu kim öpecekti?

İhtiyar Malik içini çekti.

Saat on birde mahallenin tekmil çalar saatleri hepbir ağızdan ötmeğe başlayınca, mahallede kımıldama oldu. Karanlık camlar birer ikişer ışıdı, öksürükler... İhtiyar Malik'in üstündeki odada dokumacı İsa'nın sesli sesli esnedikten sonra:

— Ooof Allah of! dediği duyuldu.

Nurka da sıçrıyarak uyanmıştı. Gözlerini yumruklariyle ovalarken:

— Çamaşırları topladın mı babilo? diye sordu.

İhtiyar Malik merhametten kırılarak kızına baktı, başını salladı. Nurka onun merhametinin filân farkında değildi. Pamuk tozundan ağarmış siyah iş önlüğünü acele acele giydi, ekmek peynirden ibaret yiyecek çıkınını hazırladı, babasının iki yanağını öperek indi gitti.

İşçi odalarının çevrelediği avluya sicim gibi bir yağmur yağıyor, açılıp kapanan kapılardan avluya ışık parçaları düşüyor, ıslak toprak aydınlanıyordu.

Kadınlı, erkekli, çoluk çocuklu bir işçi kalabalığı gittikçe büyüyordu. Geç kalanlara sesleniliyor, ahlar, oflar, bazan da kahkahalar yükseliyordu.

Erkeklerle çocuklar ilk peşin yola düştüler, beyaz baş örtülü kalabalığı halinde kadınlar arkadan.

İhtiyar Malik odasının kapısında dikilmekte idi. Avludan çıkmakta olanların arkasından baktı baktı:

— Oh maşallah, oh maşallah... dedi, Allah vi dâo kuvvet! (1)

Odadan gusli sesi geliyordu.

(1) «Oh maşallah, oh maşallah... Allah kuvvet versin!»

İşçi ve SPOR

Yıldıran Spor Takımı ile Ay-Yıldız'ın yaptığı maç

İki takım da güzel birer oyun çıkardılar. Devre 4-4 beraber bitti.

17/7/951 Pazar günü Bozkurt sahasında Yıldıran Spor A-B, Ay-Yıldız A-B takımları arasında bir dostluk maçı yapılmıştır. Saat 17 de yapılan B takımları maçına Yıldıran Spor şu kadro ile sahada yer aldı:

İsmail - Yusuf, Mustafa - Mehmet, Erdoğan, Refet - Hamdi, Emin, Rüştü, Yılmaz, Yorgi.

Maçın 11 inci dakikasında, Yorginin ve 26 ncı dakikasında Eminin attığı iki gole mukabil Ay-Yıldızlılar da 2 gol atarak devreyi 2-2 bitirdiler. İkinci devrenin ilk dakikaları karşılıklı akınlarla devam ederken 30 uncu dakikada Yıldıran Spor'lu Rüştünün ve arkasından Ay-Yıldızlıların da attığı bir golle maç 3-3 olarak sona erdi.

YILDIRAN SPOR A - AY-YILDIZ A

Saat 18.45 te A takımları maçına da Yıldıran Spor şu tertiple sahada görüldü:

İhsan - T. Nevzat, Enver - Nevzat, Hristo, Faik - Abdullah, Şemseddin, Nahit, Reşit, İshak.

Maça Yıldıran Spor'un vuruşiyle başlandı, ve hemen 10 uncu dakikada Yıldıran Spor'lu solaçık Nahidin ortaladığı topu Abdullah iyi kullanarak takımının ilk ve şeref golünü kazandırdı. Bu golden sonra Ay-Yıldızlıların açıldığı görüldü. Nitekim kornerden gelen topa Ay-Yıldızlılar güzel bir kafa vuruşu ile topu ağlara yollıyarak beraberliği temi nettiler. Bu golden sonra Ay-Yıldız'lılar daha çok hızlandılarsa da Yıldıran Spor'un müdafaasını aşamıyarak fikirlerinden vazgeçtiler.

Bundan sonra Yıldıran Spor onsekiz çizgisinden bir frikik kazanan Ay-Yıldızlılar bu frikiki doğrudan doğruya kaleye atarak bir gol daha kazandılar. Bu gol Yıldıran Sporluları kamçıladı ve devrenin sonlarına doğru Yıldıranlılar da bir frikik kazandılar. Frikiki T. Nevzat sıkı bir şütle kaleye yolladı, top kale direğinin üst kısmına çarparak geri gelirken Yıldıran Sporlu Şemseddin bunu gale çevirdi ve devre 2-2 bitti.

Devre başlar başlamaz Ay-Yıldızlılar Yıldıran Spor nısıf sahasına yerleştiler ve kaleyi sıkıştırmaya başladılar. Bir aralık Yıldıran Spor santrhafı Hristo topu santraya kadar açtı. Bu pası iyi kullanan Yıldıran Sporlu Şemseddin bir gol daha atarak neticeyi 3-2 yaptı. Ay-Yıldız bundan sonra iki penaltı kazanarak iki gol yapmış oldu. Bu iki gole mukabil Yıldıran Sporlular da Şemseddin vasıtasiyle bir gol kazanarak neticeyi 4-4 yaptılar ve bundan sonra da netice değişmiyerek maç sona erdi.

Şunu da kaydedelim ki Yıldıran Sporlular bu maçta çok güzel bir oyun tutturdular.

Olimpiyad Spor Gençlik Klübü

Klüp çalışmalara başladı

Haliç Fenerinde yeni teşekkül etmiş olan «Olimpiyat Spor Gençlik Kulübü» birkaç hafta zarfında başkanları Turhan ve kaptan Reşadın nezareti altında çalışmalarını hızlandırmış bulunuyorlar.

Daha maçlara başlamamış bulunan bu spor teşekkülünün idareci ve sporcu arkadaşlara ,ilerideki haftalarda yapacakları maçlarda başarılar dileriz.

Demirhisar : 2 Akınspor : 1

15 Temmuz 1951 Pazar günü Eyüp sahasında Demirhisar - Akınspor arasında bir dostluk maçı yapılmıştır. Bu maçta Demirhisar şu kadro ile sahada yer almıştır:

Sacit - Hızır, Fethi - Bekir, Hristo, Kemal - Kerim, Hüsameddin, Ömer, Rasim, Salâhaddin.

Maça saat 11 de Demirhisarın vuruşiyle başlandı. İlk on dakika her iki tarafın mukabil akınlariyle devam ederken 17 nci dakikada Demirhisarlı Salâhaddin sağdan aldığı bir pası soluna geçirerek sıkı bir şütle takımına ilk golü kazandırmış oldu. Bu golden sonra Akınsporlular birkaç tehlikeli akın yaptılarsa da Demirhisarın müdafaasını aşamadılar ve ilk devre 1-0 sona erdi.

İkinci devrede Demirhisarlılar Hüsameddinin ayağı ile bir gol daha kazandılar. Oyunun sonlarına doğru Akınsporlular da bir gol atarak neticeyi 2-1 yaptılar ve bundan sonraki oynanan dakikalarda netice değişmiyerek 2-1 Demirhisarın galibiyetiyle maç sona erdi.

İhbarda bulunuyoruz!..

(Baş tarafı 1. sayfada)

Halen şehir hatları Haliç vapurlarından 3 numarada yağcılık yapan 13729 numaralı Hanefi Özöcek, çoluk çocuğunun ihtiyacını temin edemediği takdirde hayatına son vermeğe karar vermiştir.

Hanefi Özöcek bir muharririmize şunları belirtmiştir:

«— Duçar olduğum mağduriyet dolayısiyle ve geçim güçlüğünden dolayı gözlerimden birini satılığa çıkarmıştım. İşsizlik yüzünden gözümü satmama lüzum olmadığını bildiren Vali ve Belediye Reisi bana cüz'i bir maaşla Denizyollarında yağcılık vazifesini verdirdi. Aldığım maaş, 95 yaşındaki annemle, karımı ve çocuklarımı geçindirmek şöyle dursun, kuru ekmek bile zor temin ediyorum. Durumumu Valiye anlattım. Maaşımı arttıracağını, yahut başka bir işe yerleştireceğini vadetti. Hâlâ bekliyorum. Bekleye bekleye 19 kilo kaybettim. Daha fazla kilo kaybedersem çalışamıyacak hale geleceğim. Bugüne kadar sabır ve tahammül ettim. Şu anda ayakta duracak mecalim kalmadığından ne yapacağımı şaşırdım. Çoluk çocuğumun ihtiyacını temin edemediğim takdirde hayatıma son vermeyi ve dolayısiyle çocuklarımı da beraber götürmeyi kararlaştırdım.»

Hanefi Özöcek, geçimini sağlıyacak bir ücret alamayıp irade zafiyeti ve fikri sabit gibi hastalıklar yüzünden hayatına son vermeden evvel, alâkalıların onun sefaletine son vermeyi sağlamaları hem vazifeleri, hem de vicdanî borçlarıdır.

Mes'ud bir nişan

Gazeteci arkadaşlarımızdan Mustafa Gülirkin ile Bayan Sevim Köksal'ın nişanlandıklarını memnunlukla haber aldık. Nişan töreni dün akşam (18/7/1951) aile dostlarının iştirakiyle Bayan Cemile Köksalların hanesinde yapılmıştır.

Değerli çifte mesut günler dileriz.

Tekel işçi heyeti Ankarada

Tekel fabrikalarında çalışan dokuz bin işçinin ücretlerine yüzde elli nisbetinde zam yapılmasını istemeleri yüzünden devam edegelen toplulukla iş ihtilâfı Yüksek Hakem Kuruluna intikal etmiştir. Tanınmış sendikacılardan on kişilik bir grup Pazar günü Ankaraya gitmiştir. Heyet bir hafta kadar Ankarada temaslar yapacak ve işçilerin hayat pahalılığı karşısında korunmaları için hiç olmazsa İl Hakem Kurulunun verdiği yüzde 25 zam kararının tasdikını talep edecektir. Bu arada kaldırılmakta olan fazla mesailerle işçinin eline geçen paranın da normal ücretlerine ilâvesi maksadiyle alâkalı Bakanlıklarla görüşmelerde bulunacaklardır.

Yerli Malı Kampanyası

(Baş tarafı 1. sayfada)

rap ve naylon mamuller kullanılmıyacaktır.

2 — İşsizliği önleyici tedbirler alınması için icabında miting yapılacaktır.

3 — Asgari ücret bareminin tatbikını istemek maksadiyle hükümete telgraf çekilecektir.

4 — On kişiden az iş yerlerinin İş Kanunu kapsamına alınması için Bakanlara telgraf gönderilecektir.

5 — Sendikanın çalışma programı tatbik edilecektir.

Sendika yönetim kuruluna seçilen işçiler bu kararları tatbika başlamışlardır.

Sendikalar birliğindeki istifaların bazı sebepleri

(Baş tarafı 1. sayfada)

Baha Tansel Birliğin genel sekreteriydi, şimdi yalnız Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikası yönetim kurulunda çalışmaktadır.

Eğer, niçin istifa ettiklerini bilirsek, birliğin halletmeğe mecbur olduğu esas dâvalardan birkaçını öğrenmiş oluruz.

Ahmet Topçunun 25 Mart 950 tarihli istifa mektubunda şu satırlar vardır:

«... Ne de olsa bir zümre mesuliyetini deruhte etmiş olan bu birliğin sesini duyurmaktan haklı veya haksız imtina cihetine gitmesiyle ve bu meyanda bu birliğin efektif bir âzası bulunmam dolayısiyle kendimi gün begün bir mesuliyet altına girmiş hissediyorum, ve bu yüzden mezkûr birlikten bugünden itibaren istifaen ayrılmak suretiyle en azdan işçi dâvasını dar ve verimsiz bir yoldan yürütmeğe çalışan birlikte üye arkadaşlarımı arzulariyle başbaşa bırakmağa karar verdim.»

Bu istifanın, Ahmet Topçu arkadaşımızın milletvekili olmasında mühim bir âmil olduğu bilinen bir hakikattir.

Birlikten ikinci istifa bu tarihten hemen hemen üç ay sonraya rastlıyor. Vahdettin Durmaz 30 Haziran 950 tarihli istifasında şunları belirtiyor:

«Tarihi teessüsünden beri kurucusu bulunduğum İstanbul İşçi Sendikaları Birliği yönetim kurulu üyeliğinde mukaddes telâkki ettiğim Türk işçisinin hizmetinde memnuniyetle çalışmakta idim. Fakat maalesef Birlik yönetim kurulu arkadaşlarımın bazıları benim partisiz olduğum için şahsıma itimatsızlık gösterdiklerinden dolayı Birlik yönetim kurulu üyeliği sıfatından... istifamı üzülerek bildiririm.»

Hür İşçi Sendikaları Birliği ile İstanbul İşçi Sendikaları Birliği birleştikten sonra bu defa genel sekreter Baha Tansel istifa etti. 31 Mayıs tarihli istifa mektubunda Baha Tansel diyor ki:

«Birlik genel sekreterliğinden ve yönetim kurulu üyeliğinden birliğin ahenksiz bir hava içinde çalışması yüzünden istifa ettiğimi beyan ederim.»

Ortaya sürülen sebepleri şöylece hulâsa edebiliriz:

1 — Birlik, sesini duyurmaktan çekiniyor.

2 — Birlik verimsiz bir yolda yürütülüyor.

3 — Birlikte, iktidarda bulunan partiden olmıyan ve tarafsız bulunanlara itimatsızlık gösteriliyor.

4 — Birlik ahenksiz bir hava içinde çalışıyor.

Şimdi sorabilir miyiz:

Birlik, maziye ait bu iddiaların dayandığı hareket tarzından kendini kurtarmış mıdır? Birlik, işçilerin feryadını duyurabilmekte midir? Birlik, siyasî partilerin tesirinden kendini kurtarabilmiş midir?

Anlaşılan şudur ki: Birliğin salim bir çalışma hayatına kavuşması için bazı şartların yerine getirilmesi lâzımdır.

Empirmeciler Dernek Kurdu

Tanınmış emprime tacirle- «Türkiye Emprimeciler Derneği» adiyle bir teşekkül kurmuşlardır. Bu derneğin gayesi, âzası meyanında mutlak bir tesanüt husule getirerek memleket servet ve iktisadiyatı ile alâkası olan emprimeciler mevzuunda ve bu mevzua girebilen işlerle faydalı olmak ve inkişafını temin etmektir.

Derneğin kurucuları şunlardır: Ahmet İlgen, Jak Kohen, Albert Hakko, Vartan Şefter, Abdürrahman Sarpkan, Hulûsi Can, Şakir Feyyaz, Leonit Mimiç, Artin Solmazgül, Ali Şaban Hasırcı, Leon Haddeler, Hamdi Sami Gökçen.

Hukuk Köşesi

(Baş tarafı 2. sayfada)

değildir. Ve bizim belirtmek istediğimiz nokta grev hakkının tahdidi hususunda vazıh bir kıstasa istinad edilmemiş olmasıdır. Çünkü ne «yüksek menfaat» ve ne de «bazı âmme hizmetleri tâbirleri bu meselede kat'i ve açık bir ölçü, bir kıstas değildir. Zaten gerekçenin ifadesine göre de bazı âmme hizmetleri bu yasağın dışında bırakılmıştır. Sonra her grev kısmen de olsa bir sınıfın menfaatini ihlâl eder. Fakat diğer bir sınıfın menfaati ihlâl ediliyor diye de, işçiye grev hakkının verilmesinden vazgeçilemez. Çünkü demokrat memleketler ancak vatandaşlarına tanıdığı hak ve hürriyetler nisbetinde kuvvetlidir.

Bize göre kıstas, normal çalışmadığı takdirde derhal ve büyük felâketlerle karşılaşılan iş sahalarındaki halkın hayatî menfaatleri olmalıdır. Bu hale göre yukarıdaki maddenin Ç ve D fıkraları müstesna, diğer iş sahalarına da grev hakkı tanınmalıdır.

Son olarak şunu da söyliyelim ki batının ileri ve demokrat bazı memleketlerinde bizde grevin yasak edilmek istendiği iş sahalarındaki işçilere de grev hakkı tanınmıştır. *A. BARUTÇUOĞLU*

Yunanlı Sendikacılar

(Baş tarafı 1. sayfada)

ettiler. Ertesi günü komisyonun raporu delegelere dağıtıldı. Bu raporun iki maddesi Yunanlıların ümitlerini suya düşürdü. Müzakere açılınca komisyon sözcüsü kürsüye gelerek kongrenin toprak ihtilâfları ve arazi taleplerini halledecek bir kongre olmadığını beyan ediyor ve Yunan teklifinin reddedildiğini açıklıyordu. Kongre başkanı bu mevzuun leh ve aleyhinde konuşmak istiyen 11 kişi bulunduğunu söyledi. İlk sözü Yunan konfederasyonu başkanı Fatis Makris'e verdi. Makris, Yunan efkârı umumiyesinde Kıbrıs adası için devam eden tepkiyi izah etmek istedi. Başkan sert bir dille sözlerini kesti. Federasyon kongresinde ancak Yunan veya Kıbrıs işçilerinin ekonomik ve sosyal durumlarının konuşulacağını anlattı. Makris, başkana teessüf etti. Başkan da kendisini kürsüyü terke davet etti. Bunun üzerine Yunanlı sendikacıların protestosu başladı. Kongre elektriklendi. Tunus ve diğer birçok memleketler işçileri söz istediler. Başkan hiç kimseye söz vermedi. Böylece Yunanlıların kongrede beş günden beri çevirmek istedikleri manevra netice vermedi.»

Basın Sendikasının Tüzüğünde yaptığı tadilât

(Geçen sayıdan devam)

yardım yapılır ve başka yardım yapılmaz.

Kısa fasılalarla hasta olup bir sene zarfında üç ay yardım gören arkadaşlar o sene için başkaca hastalık yardımından istifade edemezler,

Hastalığına tekaddüm eden son iki aylık aidatını ödememiş bulunan arkadaşlar her ne şekilde olursa olsun, hastalık yardımı göremezler.

İş bu tüzüğün kabulü tarihine kadar hasta olup sendikadan gayri hiçbir yerden yardım görmeyen malûl ve hasta arkadaşlar altı ay on beş liradan yardım görürler, sonra işbu yardım kesilir.

B) İşsizlik: Sendikaya devamlı üç senelik âza olan ve aidatını fasılasız ödemiş bulunan arkadaşlardan herhangi birinin boşta kaldığı müddetçe kendisine her işgünü için (100) Kr. işsizlik yardımı yapılır.

Boşta kalan arkadaş sendikanın gösterdiği mesleği dahilinde bulunan herhangi bir işi kabul etmediği takdirde işsizlik yardımı derhal kesilir.

Sendikanın kararı hilâfına ve malûmatı olmaksızın iş bırakanların zarar ziyanından sendika sorumlu değildir. Binaenaleyh işsizlik yardımı görmezler.

C) Ölüm: Şendika üyesi arkadaşlardan birinin vefatı halinde sendikaya dûhul vesikasında ölüm parasının verilmesini bildridiği şahsa (150) lira ölüm yardımı yapılır.

Sigorta tarafından tekaüt ve malûliyete sevkedilen üye arkadaş son aidat tarihinden bir sene sonraya kadarki zaman zarfında ölürse dahi ölüm yardımı yapılır Sendika mensubu arkadaşlar dan birinin ailesinden kanunen bakmaya mecbur olduğu (ana, babası, karı ve çocuk) lardan birinin vefatı halinde yirmibeş lira ölüm yardımı yapılır.

(X): Üç senesini doldurmıyan arkadaş boş kaldığı müddet yardım hakkı olmadığından, aidatını ödemiş addolunur.

MALÎ HÜKÜMLER

Madde 47: Üyenin sendikaya vereceği aidat ayda (100) kuruştur. Bunu bizzat veya iş yerindeki sendika mümessilleri vasıtasile verebileceği gibi haftada (25) kuruş taksitle de ödeyebilir.

Madde 52: Sendikaya yeniden intisap eden, üç ay müddetle aidatını muntazaman ödedikleri takdirde yardım görme hakkını kazanırlar. Yalnız bu arkadaşlar üç ay zarfında nakdî yardımdan başka her türlü manevî yardım ve haklardan istifade eder.

Madde 53: Askere giden üyenin askerlik hizmeti müddetince aidatı ödemiş addolunur. Bu müddet zarfında Sendika ailesine doktor muayenesi ve ölüm yardımı yapmakta devam edecektir.

Madde 54: Hasta olan Sendika mensupları hastalıkları müddetince yardım görsün, görmesin aidat vermezler. Ancak hastalık raporunu Sendikaya ibraz etmek mecburiyeti vardır.

Madde 55: Sendikaya taahhüd edilen aidatı sürekli olarak ve bilâmâzeret iki ay müddetle vermiyenler sendikadan yardım görmezler.

Madde 8 — Sendika siyasetle, siyasî program ve siyasî yayın faaliyetleri ile iştigal etmez ve herhangi siyasî bir teşekkülün faaliyetine vasıta olamaz. Sendika meslekî ve millî bir teşekküldür ve millî menfaatlere aykırı hareket edemez.

İstanbul Basın Teknisyenleri Sendikası Başkanı
İ. BİLGE

İŞÇİ HAKKI
Haftalık Siyasî Müstakil Gazete
☆
Gönderilen yazılar geri verilmez.
☆
Yıllık abonesi 520 kuruş
Altı aylık 260 kuruş
☆
Basıldığı yer:
İstanbul, ŞAKA Matbaası